

EDOs: problemes d'examen

Equacions Diferencials

<https://mat-web.upc.edu/etseib/ed/>

Grau en Enginyeria en Tecnologies Industrials (GETI)

ETSEIB – UPC

Equip docent d'Equacions Diferencials

Departament de Matemàtiques

ETS d'Enginyeria Industrial de Barcelona (ETSEIB)

Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

1 *Ex. Final 23-24 Q2 [p1]*

Considerem el sistema d'EDOs $x' = y^2 - 2xy$, $y' = 8x^2 - 4xy$.

- (a) Trobeu tots els seus punts d'equilibri.
- (b) Determineu, si és possible, l'estabilitat de cada punt d'equilibri pel mètode de linealització.
- (c) Trobeu el valor de k per tal que $V(x, y) = kx^2 + y^2$ sigui una quantitat conservada. Quina és l'estabilitat del $(0, 0)$ com a punt d'equilibri?
- (d) Sigui $(x(t), y(t))$ la solució que compleix $(x(0), y(0)) = (\sqrt{2}, 0)$. Quin és el límit d'aquesta solució quan $t \rightarrow +\infty$? I quan $t \rightarrow -\infty$?
- (e) Què podem dir de l'estabilitat dels punts d'equilibri trobats a l'apartat (a), en els casos en què l'apartat (b) no decideix? [*Ind.*: un dibuix del retrat de fase us pot ajudar.]

2 *Ex. Final 23-24 Q1 [p1]*

Considereu, al pla de coordenades $X = \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$, el sistema lineal $X' = AX$ de matriu $A = \begin{pmatrix} 2\mu & \mu + 1 \\ 4 & 0 \end{pmatrix}$, on $\mu \in \mathbb{R}$ és un paràmetre.

- (a) Classifiqueu el sistema en funció del paràmetre μ .

Als apartats (b, c, d), denotem $X(t) = \begin{pmatrix} x(t) \\ y(t) \end{pmatrix}$ la solució que compleix la condició inicial $X(0) = \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \end{pmatrix}$.

- (b) Trobeu tots els valors de μ per als quals $X(t)$ tendeix a l'origen quan $t \rightarrow -\infty$.
- (c) Trobeu tots els valors de μ per als quals $X(t)$ tendeix a l'origen quan $t \rightarrow +\infty$.
- (d) En el cas $\mu = -1$, quin és el límit de $X(t)$ quan $t \rightarrow +\infty$?

[*Ind.*: Un dibuix del retrat de fase us pot ser útil; no cal que trobeu la solució explícitament.]

A l'apartat (e), denotem $\tilde{X}(t) = \begin{pmatrix} \tilde{x}(t) \\ \tilde{y}(t) \end{pmatrix}$ la solució que compleix la condició inicial $\tilde{X}(0) = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \end{pmatrix}$.

- (e) En el cas $\mu = 2$, la solució $\tilde{X}(t)$ talla l'eix y ? [Justifiqueu la resposta.]

[*Ind.*: un dibuix del retrat de fase us pot ser útil; no cal que trobeu la solució explícitament.]

3 *Ex. Final 22-23 Q2 [p1]*

Considereu el següent sistema no lineal al pla, depenent d'un paràmetre $\mu \in \mathbb{R}$,

$$x' = \mu x - 2xy, \quad y' = -2y + x^2.$$

- (a) Determineu quants punts d'equilibri té aquest sistema en funció de μ , i trobeu-los.

- (b) Supposeu $\mu \neq 0$. Per a cada punt d'equilibri trobat a l'apartat (a), classifiqueu el sistema linealitzat en funció del paràmetre μ i, si és possible, determineu la seva estabilitat en el sistema no lineal pel mètode de linealització.
- (c) Considereu ara el cas $\mu = 0$. Estudieu l'estabilitat dels punts d'equilibri, aplicant si és possible el mètode de linealització o, en cas contrari, usant alguna funció de Lyapunov de la forma $V(x, y) = \alpha x^2 + y^2$.
- (d) Determineu, en funció de $\mu \in \mathbb{R}$, la regió del pla on el sistema contrau àrees.

4 Ex. Final 21-22 Q2 [p1]

Considereu el sistema autònom $x' = -2x + x^2 + y^2$, $y' = y^2 - x^2$.

- (a) Trobeu les zones del pla on el sistema expandeix o contrau àrees.
- (b) Trobeu tots els punts d'equilibri del sistema.
- (c) Estudieu, on sigui possible, l'estabilitat de cada punt d'equilibri pel mètode de linealització.
- (d) On la linealització no decideixi l'estabilitat, raoneu si l'apartat (a) permet deduir alguna informació sobre l'estabilitat del punt d'equilibri: Pot ser atractiu? Pot ser repulsiu? Pot ser un centre no lineal?
[Nota: No useu el mètode de Lyapunov.]

5 Ex. Final 21-22 Q1 [p1]

Considerem el sistema autònom

$$x' = f(x, y) = -8x^2y + 16y^3, \quad y' = g(x, y) = -4x - 4x^3 + 8xy^2,$$

donat pel camp vectorial $\vec{F} = (f, g)$, i que té l'origen com a punt d'equilibri.

- (a) Definim un altre camp vectorial $\vec{G} = (P, Q) = (-g, f)$. Aquest camp $\vec{G}$ és conservatiu, és a dir, prové d'un potencial escalar: una funció $V(x, y)$ tal que $\frac{\partial V}{\partial x} = P$, $\frac{\partial V}{\partial y} = Q$. Trobeu aquesta funció $V(x, y)$ escollint-la de manera que $V(0, 0) = 0$.
- (b) Estudieu si $V(x, y)$ és una quantitat conservada del sistema original, donat pel camp vectorial $\vec{F}$.
- (c) Proveu que $V(x, y)$ és definida positiva i, usant-la com a funció de Lyapunov, determineu l'estabilitat de l'origen (tenint en compte l'apartat (b)).

6 Ex. Parcial 20-21 Q2 [p1]

Considerem l'EDO de segon ordre $x'' = f(x)$, que descriu el moviment sobre la recta $\mathbb{R}$ d'una partícula (de massa 1), sobre la qual actua una força $f(x) = x(x - 2)$.

- (a) Reescriu l'EDO com un sistema d'EDOs de primer ordre, prenent $y = x'$ com a segona funció incògnita. Trobeu tots els punts d'equilibri d'aquest sistema.
- (b) Trobeu una funció $U(x)$ tal que $E(x, y) = \frac{y^2}{2} + U(x)$ sigui una quantitat conservada del sistema.
- (c) Estudieu l'estabilitat dels punts d'equilibri del sistema.
- (d) Supposem que la partícula parteix del repòs imposant, a l'EDO de segon ordre original, condicions inicials de la forma $x(0) = x_0$, $x'(0) = 0$. Trobeu els valors de x_0 (que no siguin punts d'equilibri) per als quals la solució tendeix a un punt d'equilibri quan $t \rightarrow +\infty$. [Nota: No és necessari conèixer la solució del sistema.]

7 Ex. Final 20-21 Q2 [p1]

Considereu el sistema d'EDOs següent: $x' = -y + xy$, $y' = x + \frac{1}{2}(x^2 - y^2)$.

- (a) Trobeu-ne tots els punts d'equilibri.
- (b) Per a cada punt d'equilibri, determineu-ne l'estabilitat, si és possible, usant el mètode de linealització.
- (c) Determineu l'estabilitat dels altres punts d'equilibri, considerant una funció de Lyapunov de la forma $V(x, y) = \frac{1}{2}(x^2 + y^2) + ax^3 + bxy^2$, amb a i b adequats.

8 Ex. Final 19-20 Q1 [p1]

Determineu, en funció del paràmetre $\mu \in \mathbb{R}$, l'estabilitat de l'origen com a punt d'equilibri del sistema

$$x' = \mu x - 6y - x^3 - 2xy^2, \quad y' = 4x + \mu y - 3y^3 + x^2y.$$

[Ind.: Useu el mètode de linealització i, quan sigui necessari, el mètode de Lyapunov amb una funció del tipus $V(x, y) = ax^2 + by^2$ buscant valors adequats de $a, b > 0$.]

9 Ex. Final 18-19 Q2 [p2]

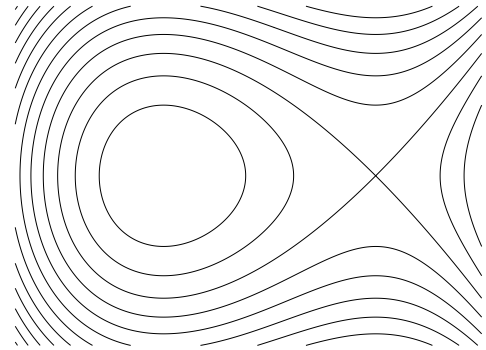
Considerem el sistema d'EDOs $x' = \frac{\partial H}{\partial y}$, $y' = -\frac{\partial H}{\partial x}$, definit per una funció donada $H(x, y)$.

- (a) Estudieu si $H(x, y)$ pot ser una quantitat conservada del sistema.

Per als apartats següents, considereu la funció

$$H(x, y) = \frac{y^2}{2} + \frac{x^2}{2} - \frac{x^3}{3}.$$

Podeu veure a la figura les corbes de nivell d'aquesta funció.

- (b) Calculeu tots els punts d'equilibri del sistema i determineu-ne l'estabilitat.
- (c) Si imposem una condició inicial de la forma $(x(0), y(0)) = (x_0, 0)$, per a quins valors de x_0 la solució $(x(t), y(t))$ és periòdica? Mateixa pregunta, per a una condició inicial de la forma $(x(0), y(0)) = (0, y_0)$. Quin és el sentit de gir d'aquestes solucions?
- (d) Ara imposem la condició inicial $(x(0), y(0)) = (1/2, -1/\sqrt{6})$. Existeix algun $t^* > 0$ tal que $y(t^*) = 0$? En cas afirmatiu, trobeu el valor de $x(t^*)$. Quin és, si existeix, el límit de $x(t)$ quan $t \rightarrow -\infty$ i quan $t \rightarrow \infty$?

10 Ex. Final 18-19 Q1 [p1]

Considereu el sistema $x' = -2x + 2y$, $y' = 2x + y$.

- (a) Classifiqueu-lo.
- (b) Doneu la solució general.
- (c) Calculeu la solució amb les condicions inicials $x(0) = y(0) = 5$.
- (d) Si les condicions inicials són $x(0) = 5$, $y(0) = a$, trobeu els valors de a , si existeixen, per al quals la solució tendeix a l'origen quan $t \rightarrow \infty$.

11 Ex. Final 18-19 Q1 [p2]

Considerem l'EDO autònoma de primer ordre $x' = x^3 - 3x^2 + a$, on $a \in \mathbb{R}$ és un paràmetre.

- (a) Si $a = 0$, tenim dos punts d'equilibri. Trobeu-los i determineu la seva estabilitat, i dibuixeu el retrat de fase de l'EDO.

- (b) Si $a = 4$, tenim dos punts d'equilibri. Trobeu-los i determineu la seva estabilitat, i dibuixeu el retrat de fase de l'EDO.
- (c) Si $a \neq 0, 4$, trobeu el nombre de punts d'equilibri de l'EDO i digueu a quins dels intervals $I_1 = (-\infty, 0)$, $I_2 = (0, 2)$, $I_3 = (2, \infty)$ es troben situats. En funció de a , determineu l'estabilitat d'aquests punts d'equilibri i dibuixeu el retrat de fase de l'EDO. [Nota: No intenteu trobar els punts d'equilibri; anomeneu-los $z_1, z_2, \dots$ i localitzeu-los.]

12 *Ex. Final 18-19 Q1 [p3]*

Considereu el sistema $x' = 2xy$, $y' = 1 - x^2 - y^2$.

- (a) Trobeu els seus quatre punts d'equilibri.
- (b) Classifiqueu el sistema linealitzat en cadascun dels punts d'equilibri.
- (c) Si algun dels sistemes linealitzats de (b) és un centre, indiqueu-ne el sentit de gir i el període.
- (d) Si algun dels sistemes linealitzats de (b) és una sella, indiqueu-ne les direccions d'entrada i sortida.
- (e) Existeix un valor de α per al qual $V(x, y) = x^3 + 3xy^2 + \alpha x$ sigui una quantitat conservada del sistema inicial?
- (f) Estudieu l'estabilitat dels quatre punts d'equilibri del sistema inicial usant, si és necessari, l'apartat (e).

13 *Ex. Final 17-18 Q2 [p1]*

- (a) Donada l'EDO de segon ordre $x'' + 3\alpha x' + 2x = 0$, escriviu-la com un sistema de primer ordre i classifiqueu aquest en funció del paràmetre $\alpha \in \mathbb{R}$.
- (b) Suposant ara que $\alpha = 1$, resolcu l'EDO de (a) amb les condicions inicials $x(0) = 0$, $x'(0) = 1$.
- (c) També en el cas $\alpha = 1$, representeu, en el pla (x, x') , el retrat de fase del sistema de primer ordre. Ressalteu clarament (per exemple amb un traç més fort) l'òrbita recorreguda per la solució trobada a l'apartat (b), tot indicant quins quadrants visita i en quin ordre.

14 *Ex. Final 17-18 Q2 [p2]*

Considereu el sistema $x' = -y(x + 1)$, $y' = x(y + 2)$.

- (a) Trobeu tots els seus punts d'equilibri.
- (b) Per a cada punt d'equilibri, calculeu el sistema linealitzat i classifiqueu-lo.
- (c) Si algun dels sistemes linealitzats de (b) és un centre, indiqueu-ne el sentit del gir i el període.
- (d) Existeix un valor de α per al qual $V(x, y) = x + y - \ln(x + 1) - \alpha \ln(y + 2)$ sigui una quantitat conservada?
- (e) Estudieu l'estabilitat dels punts d'equilibri del sistema inicial usant, si és necessari, l'apartat (d).

15 *Ex. Final 17-18 Q1 [p1]*

Considerem el següent sistema d'EDOs, depenent d'un paràmetre $\mu > 0$,

$$x' = -\mu y, \quad y' = (\mu - 1)x + \sqrt{8}y$$

Classifiqueu el sistema, i determineu l'estabilitat de l'origen (estable, inestable, atractor, repulsor) segons els valors de μ .

16 *Ex. Final 17-18 Q1 [p2]*

Considereu la següent EDO lineal de segon ordre no homogènia: $x'' + 3x' + 2x = \frac{1}{1 + e^t}$.

- (a) Escriviu l'EDO lineal homogènia associada i trobeu-ne un conjunt fonamental de solucions $\{x_1(t), x_2(t)\}$, i la solució general.
- (b) Trobeu la solució general de l'EDO lineal no homogènia original.
[Ind.: Les integrals que cal calcular són immediates, si bé el canvi $s = e^t$ us pot ajudar.]

17 *Ex. Final 17-18 Q1 [p4]*

- (a) Donada l'EDO $x' = 2x(3 - x)$, trobeu-ne els punts d'equilibri i determineu la seva estabilitat (estable, inestable, atractor, repulsor).

Ara considereu el següent sistema no lineal 2D,
$$\begin{cases} x' = x(3 - x^2 - y^2), \\ y' = y(3 - x^2 - y^2). \end{cases}$$

- (b) Trobeu tots els punts d'equilibri del sistema.
- (c) Determineu, si és possible, l'estabilitat del $(0,0)$ com a punt d'equilibri, usant el mètode de linealització.
- (d) Determineu si la funció $G(x, y) = \frac{y}{x}$ és una integral primera (o quantitat conservada) del sistema, és a dir, si és constant sobre qualsevol solució $(x(t), y(t))$.
- (e) Donada qualsevol solució $(x(t), y(t))$ del sistema, definim la funció $u(t) = x(t)^2 + y(t)^2$. Proveu que $u(t)$ és sempre solució d'una EDO de la forma $u' = h(u)$, i trobeu la funció $h(u)$.
- (f) Usant els apartats anteriors, determineu l'estabilitat dels punts d'equilibri $(x_0, y_0) \neq (0,0)$ del sistema.

18 *Ex. Final 16-17 Q2 [p1]*

Resoleu els apartats següents per a cadascun dels sistemes d'EDOs:

$$\begin{cases} x' = 2x - y + xy, \\ y' = x - 2y + xy, \end{cases} \quad \begin{cases} x' = -y + xy - x^3 + x^4, \\ y' = x - x^2 - y^3. \end{cases}$$

- (a) Escriviu el sistema linealitzat entorn del $(0,0)$ i calculeu-ne els valors propis.
- (b) Digueu si aquest sistema linealitzat pertany a algun d'aquests quatre grups: sella, node, focus, centre.
- (c) Estudieu l'estabilitat del sistema linealitzat (estable, inestable, atractor, repulsor).
- (d) A partir dels valors propis del sistema linealitzat dedueix, si és possible, si el $(0,0)$ és estable, inestable, atractor o repulsor per al sistema no lineal.
- (e) Quan no sigui possible la deducció que es demana al punt (d), estudieu l'estabilitat del $(0,0)$ pel sistema no lineal usant $V(x, y) = (x^2 + y^2)/2$ com a funció de Lyapunov.

19 *Ex. Final 16-17 Q2 [p2]*

Resoleu el PVI següent,

$$\begin{pmatrix} x' \\ y' \\ z' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -1 & 1 & 0 \\ -1 & -1 & 0 \\ -1-a & 1 & a \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix}, \quad \begin{pmatrix} x(0) \\ y(0) \\ z(0) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ b \end{pmatrix},$$

on $a, b \in \mathbb{R}$ són paràmetres. Estudieu, en funció de a i b , si la solució trobada tendeix a l'origen quan $t \rightarrow +\infty$.
[Ind.: Els valors propis de la matriu poden dependre de a , però els vectors propis no en depenen.]

20 *Ex. Final 16-17 Q2 [p3]*

- (a) Donada l'EDO $x' = b - x^2$, on $b \in \mathbb{R}$ és un paràmetre, trobeu tots els seus punts d'equilibri i estudieu la seva estabilitat en funció del paràmetre b (si són estables o inestables i, eventualment, atractors o repulsors).

- (b) Considerant ara el sistema $x' = y - x^2$, $y' = 0$, trobeu tots els seus punts d'equilibri, feu un croquis del retrat de fase del sistema i, a partir d'aquest, estudeu l'estabilitat dels punts d'equilibri (si són estables o inestables i, eventualment, atractors o repulsors). [Ind.: trobeu rectes invariants i useu l'apartat (a).]

21 *Ex. Final 16-17 Q2 [p6]*

Volem estudiar l'estabilitat de l'origen com a punt d'equilibri del sistema $x' = xy - y^2$, $y' = kx^2 + mxy$, on $k, m \in \mathbb{R}$ són paràmetres, aplicant el mètode de Lyapunov amb una funció $V(x, y) = ax^2 + y^2$. Com han de ser k i m , i com hem escollir a en funció de k i m , perquè el mètode ens permeti decidir l'estabilitat de l'origen? En aquest cas, quin tipus d'estabilitat obtenim?

22 *Ex. Final 16-17 Q1 [p1]*

Considereu el següent sistema d'EDOs no lineal en el pla, on $a \in \mathbb{R}$ és un paràmetre:

$$x' = y, \quad y' = -x - 2ay + \frac{x^2}{3},$$

- (a) Trobeu tots els seus punts fixos (d'equilibri) d'aquest sistema, i la matriu del sistema linealitzat en cadascun d'ells.
- (b) Per a tots els punts fixos diferents del $(0, 0)$, què podem dir de la seva estabilitat per al sistema no lineal a partir del sistema linealitzat?
- (c) Apliqueu el mètode de les funcions de Lyapunov per estudiar (en funció del paràmetre a) l'estabilitat del $(0, 0)$ per al sistema no lineal, usant la funció definida positiva $V(x, y) = \left(\frac{1}{2} + a^2\right)x^2 + \frac{y^2}{2} + axy - \frac{x^3}{9}$.
[Nota: no cal que comproveu que V és definida positiva.]
- (d) Per a quin valor de a la funció $V(x, y)$ és una quantitat conservada (integral primera) del sistema no lineal? En aquest cas, què podem concloure en relació al $(0, 0)$?

23 *Ex. Final 16-17 Q1 [p2]*

Considereu l'EDO $x' = x^4 - 4x^3 + 3x^2$.

- (a) Trobeu tots els seus punts d'equilibri i estudeu la seva estabilitat, decidint si són estables o inestables i, eventualment, atractors o repulsors.
- (b) Si $x(t)$ és una solució que compleix $x(0) = x_0$, i suposem que $0 < x_0 < 1$, quin ha de ser el valor de x_0 per tal que $x(t)$ tingui $t = 0$ com a punt d'inflexió? [Ind.: estudeu el signe de $x''(t)$.]

24 *Ex. Final 16-17 Q1 [p3]*

Trobeu la solució general del sistema $X' = \begin{pmatrix} -2 & 1 \\ 6 & -3 \end{pmatrix} X + \begin{pmatrix} e^{-t} \\ 2e^{-t} \end{pmatrix}$.

25 *Ex. Final 16-17 Q1 [p4]*

Considereu el següent sistema lineal al pla, $\begin{pmatrix} x' \\ y' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \alpha & 2\alpha - 3 \\ 3 & \alpha \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix}$, on $\alpha \in \mathbb{R}$ és un paràmetre.

- (a) Estudeu la seva estabilitat i classifiqueu-lo en funció de α .
- (b) En el cas $\alpha = 0$, podem assegurar que hi ha òrbites periòdiques? En cas afirmatiu, determineu el seu període i el seu sentit de gir. [Justifiqueu la resposta.]

26 Ex. Final 16-17 Q1 [p5]

- (a) Donada l'EDO de segon ordre $x'' + ax' + bx = 0$, on $a, b \in \mathbb{R}$ són paràmetres, determineu la condició sobre a i b per tal que existeixi una solució no trivial $x_1(t)$ tal que $x_1'(t) = x_1(t)$ per a tot t .
- (b) Si es compleix la condició de l'apartat (a), quina altra condició han de complir els paràmetres a i b perquè existeixi una segona solució no trivial $x_2(t)$ tal que $x_2'(t) = kx_2(t)$ per a tot t , amb algun $k \neq 1$?

27 Ex. Final 15-16 Q2 [p1]

Considereu l'equació diferencial $x'' - 2x' - ax = 0$, on $a \in \mathbb{R}$ és un paràmetre.

- (a) Escriviu-la com un sistema lineal de primer ordre, i classifiqueu aquest sistema (tipus i estabilitat) en funció del paràmetre a .
- (b) Trobeu els valors de a per als quals la solució de l'equació diferencial que compleix les condicions inicials $x(0) = 1$, $x'(0) = -1$, satisfà que $\lim_{t \rightarrow \infty} x(t) = \lim_{t \rightarrow \infty} x'(t) = 0$.
- (c) Ara considereu l'equació no homogènia $x'' - 2x' - 3x = 9t$. Sabent que té una solució particular que és un polinomi de grau 1, trobeu-ne la solució que compleix les condicions inicials $x(0) = 1$, $x'(0) = -1$. [Ind.: podeu escriure l'EDO com un sistema lineal no homogeni.]

28 Ex. Final 15-16 Q2 [p2]

Considerem el sistema d'EDOs $x' = y^2 - xy$, $y' = x^2 - xy$.

- (a) Trobeu-ne els punts d'equilibri i estudieu la seva estabilitat amb el mètode de linealització.
- (b) Proveu que la funció $V(x, y) = x^2 + y^2$ és una quantitat conservada per al sistema (és a dir, és constant sobre les trajectòries).
- (c) Representeu el retrat de fase global del sistema. [Ind.: useu (b).]
- (d) Raoneu l'estabilitat dels punts d'equilibri a partir de (c).
- (e) A partir de (c), discutiu si hi ha alguna òrbita periòdica fora dels punts d'equilibri.

29 Ex. Final 15-16 Q1 [p1]

Donat un paràmetre $\alpha > 0$, considerem el sistema no lineal 2D $x' = \alpha x(1 - y)$, $y' = x - y$.

- (a) L'origen és un punt d'equilibri del sistema. Estudieu la seva estabilitat pel mètode de linealització.
- (b) Trobeu l'altre punt d'equilibri del sistema. Estudieu la seva estabilitat pel mètode de linealització i digueu per a quin valor del paràmetre $\alpha > 0$ el seu sistema linealitzat és un node impropri.
- (c) Ara estudieu l'estabilitat del segon punt d'equilibri pel mètode de Lyapunov, fent servir la funció $V(x, y) = x - \ln x + b(y - 1)^2 - 1 - b$ amb un valor $b > 0$ adequat.
[Nota: aquesta funció $V(x, y)$ té un mínim local estricte al segon punt d'equilibri per a tot $b > 0$, però no es demana provar aquesta afirmació.]
[Ind.: podeu mirar si hi ha alguna trajectòria continguda a la recta $y = 1$.]

30 Ex. Final 15-16 Q1 [p2(a,b)]

Considereu l'EDO $x' = ax(x - a)$, dependent d'un paràmetre $a \in \mathbb{R}$.

- (a) Trobeu-ne els punts d'equilibri i estudieu la seva estabilitat, en funció del paràmetre a .
- (b) Si $x(t)$ és la solució donada per $x(0) = 1$, per a quins valors de a es compleix que $\lim_{t \rightarrow \infty} x(t) = 0$?

31 *Ex. Final 15-16 Q1 [p2(c,d)]*

Considereu el sistema $x' = b(-2x + y)$, $y' = (1 - b)x$, dependent d'un paràmetre $b \in \mathbb{R}$.

- (c) Classifiqueu aquest sistema lineal, en funció del paràmetre b .
- (d) Si $(x(t), y(t))$ és la solució donada per $(x(0), y(0)) = (1, -1)$, per a quins valors de b es compleix que $\lim_{t \rightarrow \infty} (x(t), y(t)) = (0, 0)$?

32 *Ex. Final 15-16 Q1 [teo]*

- (a) Donat el sistema d'EDOs $X' = \vec{F}(X)$ i una funció escalar $V(X)$, quina condició ha de complir el seu gradient per tal que V una quantitat conservada del sistema? (recordeu que una funció és quantitat conservada quan és constant sobre les trajectòries del sistema).
- (b) Donada una funció energia $H(q, p)$, definim el sistema d'EDOs associat

$$\frac{dq}{dt} = \frac{\partial H}{\partial p}, \quad \frac{dp}{dt} = -\frac{\partial H}{\partial q}.$$

Proveu que la funció $H(q, p)$ és una quantitat conservada d'aquest sistema d'EDOs.

33 *Ex. Final 15-16 Q1 [teo]*

Considerem un sistema lineal $X' = AX$, sigui $\vec{v}$ un vector propi de valor propi λ de A , i $r = [\vec{v}]$ la recta que passa per l'origen amb direcció $\vec{v}$. Proveu que la recta r és:

- una recta invariant del sistema,
- de sortida si $\lambda > 0$,
- d'entrada si $\lambda < 0$,
- de punts d'equilibri si $\lambda = 0$.

34 *Ex. Final 14-15 Q2 [p1]*

Considereu el sistema no lineal següent, dependent d'un paràmetre $\alpha \in \mathbb{R}$,

$$x' = \alpha x(1 - y^2) - y(1 - x^2), \quad y' = x(1 - y^2) + \alpha y(1 - x^2),$$

que té com a punts d'equilibri $(0, 0)$, $(1, 1)$, $(-1, 1)$, $(-1, -1)$ i $(1, -1)$. Aquests punts són el centre i els vèrtexs del quadrat $A = [-1, 1] \times [-1, 1]$.

- (a) Trobeu els valors de α per als quals una trajectòria $(x(t), y(t))$ amb condició inicial $(x(0), y(0)) \in A$ es mantindrà en el quadrat A per a tot $t \geq 0$. [Ind.: Avalueu el camp vectorial sobre els costats del quadrat.]
- (b) Per als punts d'equilibri $(0, 0)$ i $(1, 1)$, trobeu la matriu del sistema linealitzat i classifiqueu-lo en funció de α . Què podem deduir de l'estabilitat d'aquests punts d'equilibri en el sistema no lineal?
- (c) Usant com a funció de Lyapunov $V(x, y) = \frac{1}{2}(x^2 + y^2 - x^2y^2)$, completeu l'estudi de l'estabilitat del punt d'equilibri $(0, 0)$.

35 *Ex. Final 14-15 Q2 [p2]*

Considerem el sistema lineal 2D $X' = AX$ donat per la matriu $A = \begin{pmatrix} \alpha & 1 \\ 0 & \beta \end{pmatrix}$, essent $\alpha, \beta \in \mathbb{R}$.

- (a) Sigui $X(t)$ la solució del PVI $X' = AX$, $X(0) = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$. Calculeu $X(t)$ suposant que $\beta \neq \alpha$. Després, calculeu $\lim_{\beta \rightarrow \alpha} X(t)$ i comproveu que el límit obtingut és la solució del PVI quan $\beta = \alpha$.

- (b) Estudieu l'estabilitat del sistema i classifiqueu-lo en funció de α i β . [Justifiqueu les respostes.]
- (c) Dibuixeu (i justifiqueu) el croquis del sistema en els casos següents:
- * $\alpha = -1$ i $\beta = 0$.
  - * $\alpha = 0$ i $\beta = 0$.

36 *Ex. Final 14-15 Q2 [teo]*

- (a) Enuncieu el teorema d'estabilitat per a sistemes lineals homogenis a coeficients constants i el teorema d'estabilitat per linealització de punts d'equilibri per a sistemes autònoms no lineals.
- (b) Comenteu les principals diferències entre els dos teoremes.
- (c) Indiqueu algun exemple (de valors propis de la matriu corresponent), per a dimensió $n = 3$, on es mostri que un teorema decideix l'estabilitat (o inestabilitat) i l'altre no.

37 *Ex. Final 14-15 Q1 [teo]*

- (a) Donat el PVI $x' = x^2$, $x(0) = x_0$, calculeu la solució $x(t)$ explícitament.
- (b) Representeu-la al pla (t, x) , distingint els casos:

$$x_0 > 0; \quad x_0 = 0; \quad x_0 < 0.$$

Quin és l'interval de definició de la funció $x(t)$ en cada cas?

- (c) Representeu el retrat de fase (croquis de les òrbites) de l'equació $x' = x^2$.
- (d) Si $x_0 > 0$ i l'interval de definició de $x(t)$ és (a, b) , quant valen $\lim_{t \rightarrow a} x(t)$ i $\lim_{t \rightarrow b} x(t)$?
- (e) Ídem si $x_0 = 0$.
- (f) Ídem si $x_0 < 0$.

38 *Ex. Final 14-15 Q1 [p1]*

Donada una funció $H(x, y)$ de classe C^∞ , definida a $\mathbb{R}^2$, direm que el sistema diferencial hamiltonià associat a la funció $H(x, y)$ és

$$\frac{dx}{dt} = \frac{\partial H}{\partial y}, \quad \frac{dy}{dt} = -\frac{\partial H}{\partial x}.$$

- (a) Donat un sistema diferencial hamiltonià, calculeu la derivada temporal de la funció $H(x, y)$ i comproveu que és una quantitat conservada (o integral primera) per al sistema.

A partir d'ara prendrem $H(x, y) = \frac{1}{2} \left(y^2 - x^2 + \frac{x^4}{2} \right)$.

- (b) Escriviu el sistema diferencial hamiltonià associat.
- (c) Calculeu-ne els punts d'equilibri.
- (d) Estudieu l'estabilitat de cada punt d'equilibri del sistema diferencial no lineal amb el mètode de linealització.
- (e) Justifiqueu que les òrbites es troben sobre les corbes $y = \pm \sqrt{E - U(x)}$, concretant qui són E i $U(x)$.
- (f) Representeu el retrat de fase (o croquis de les òrbites) del sistema diferencial, donant també el sentit de recorregut de les òrbites. [Ind.: representeu la funció $U(x)$.]

39 *Ex. Final 14-15 Q1 [p2]*

Considereu el sistema al pla $X' = AX$, amb $A = \begin{pmatrix} \mu^2 & -10 \\ 10 & -4 \end{pmatrix}$.

- (a) Classifiqueu el sistema, de la manera més detallada possible, en funció del paràmetre $\mu \in \mathbb{R}$. Quins són els punts de bifurcació?
- (b) Per a $\mu = 4\sqrt{3}$, trobeu les condicions inicials tals que $X(t) \xrightarrow[t \rightarrow \infty]{} \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix}$. [Nota: $\sqrt{2304} = 48$.]
- (c) Feu el retrat de fase (croquis de les òrbites) en el cas $\mu = 4$.
- (d) Per a $\mu = 2$, considereu el PVI $X' = AX$, $X(0) = X_0$. Expressen la solució en funció d'una base adequada tal que, en aquesta base, les components descriuen una circumferència.
- (e) Per a $\mu = 2$, trobeu un canvi de coordenades $T : (x, y) \mapsto (\bar{x}, \bar{y})$, on (x, y) són les coordenades cartesianes i $(\bar{x}, \bar{y})$ unes noves coordenades, de manera que les òrbites siguin circumferències en les noves coordenades.

40 *Ex. Final 13-14 Q2 [teo]*

Considerem el sistema 2D de primer ordre autònom en forma normal $x' = f(x, y)$, $y' = g(x, y)$, per a algunes funcions $f, g : D \subset \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ de classe $\mathcal{C}^1$.

- (a) Què és el camp de vectors associat a aquest sistema?
- (b) Quina relació existeix entre el camp de vectors les solucions del sistema?
- (c) Quina relació existeix entre les trajectòries del sistema inicial i les del sistema $x' = 3f(x, y)$, $y' = 3g(x, y)$?
- (d) Definiu amb precisió que (x_0, y_0) és un punt d'equilibri del sistema.
- (e) Definiu amb precisió que (x_0, y_0) és un punt d'equilibri estable del sistema.

[Nota: pot ser útil incloure alguns dibuixos.]

41 *Ex. Final 13-14 Q2 [p1]*

Considerem el sistema no lineal $X' = \vec{F}(X)$ depenent d'un paràmetre $\mu \in \mathbb{R}$,

$$\begin{cases} x' = \mu x - y - x(x^2 + y^2), \\ y' = x + \mu y - y(x^2 + y^2), \end{cases}$$

que té l'origen com a punt d'equilibri.

- (a) Estudieu l'estabilitat del sistema linealitzat al $(0, 0)$ segons els valors de μ . Què podem deduir de l'estabilitat del sistema no lineal?

Sigui $X' = AX$ el sistema linealitzat al $(0, 0)$ i considereu $\mu < 0$.

- (b) Trobeu $X(t) = \begin{pmatrix} x(t) \\ y(t) \end{pmatrix}$ la solució del PVI $X' = AX$, $X(0) = X_0 = \begin{pmatrix} x_0 \\ y_0 \end{pmatrix}$.
- (c) Calculeu la distància del punt $X(t) = (x(t), y(t))$, solució de l'apartat (b), a l'origen en funció de t i de la distància de $X_0 = (x_0, y_0)$ a l'origen. Quant temps t_* cal esperar per tal que la nostra solució $X(t)$ estigui a la meitat de la distància inicial?
- (d) En el cas $\mu = 0$, què es pot dir de l'estabilitat del $(0, 0)$ per al sistema no lineal de l'apartat (a) amb el mètode de Lyapunov?

42 *Ex. Final 13-14 Q2 [p2]*

Considereu el sistema no lineal d'equacions diferencials $x' = x - 2y - x^2 + 2xy - y^2$, $y' = -y$.

- (a) Trobeu els seus 2 punts d'equilibri i estudieu la seva estabilitat.
- (b) Feu un croquis del sistema linealitzat per a cadascun dels punts d'equilibri.
- (c) Trobeu els valors de a per als quals el sistema no lineal té $y = x + a$ com a recta invariant (és a dir, una solució amb condició inicial sobre la recta es manté sempre sobre la recta).

- (d) Proveu que la recta $y = 0$ és invariant per al sistema no lineal, i doneu el retrat de fase sobre aquesta recta.
- (e) Feu un croquis aproximat del retrat de fase del sistema no lineal.

43 *Ex. Final 13-14 Q1 [p1(a)]*

Considereu el sistema $X' = AX$ amb $A = \begin{pmatrix} 1 & \alpha \\ \alpha & -1 \end{pmatrix}$, on $\alpha \in \mathbb{R}$.

(a1) Classifiqueu-lo.

(a2) Considereu el problema de Cauchy $X' = AX$, $X(0) = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$. Existeix algun valor de α tal que la solució satisfà $\lim_{t \rightarrow +\infty} \|X(t)\| = 0$?

44 *Ex. Final 13-14 Q1 [p1(b)]*

Estudieu l'estabilitat del $(0, 0)$ com a punt d'equilibri del sistema

$$x' = -4x + x^3 - 2x^2y, \quad y' = x^2y$$

pel mètode de Lyapunov, prenent la funció $V(x, y) = \frac{1}{2}(x^2 + y^2)$.

45 *Ex. Final 13-14 Q1 [p2]*

Considerem el sistema $x' = 3x^2 - xy$, $y' = 12x^3 - 4x^2y$.

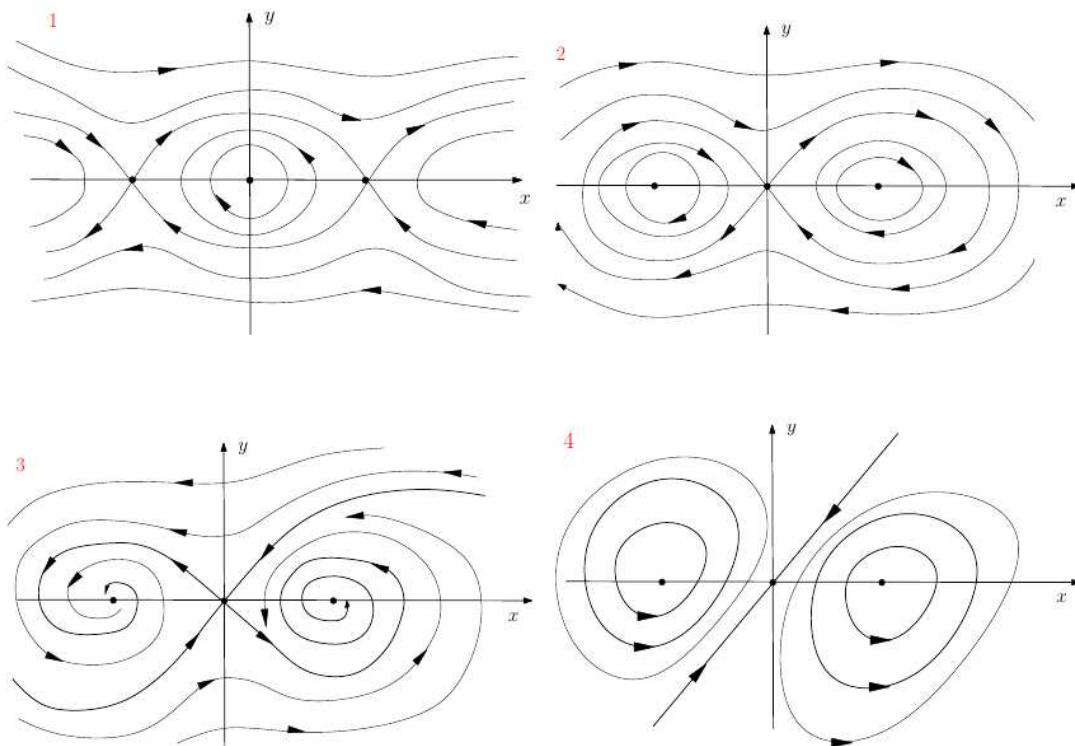
- (a) Trobeu les 2 rectes de punts d'equilibri (o punts crítics).
- (b) Què es pot dir sobre l'estabilitat d'aquests punts d'equilibri usant el mètode de linealització?
- (c) Les òrbites d'aquest sistema són corbes polinomials de grau 2 de la forma $ay + bx^2 = \text{const.}$ Calculeu-les.
 [Ind.: trobeu a i b tals que si $(x(t), y(t))$ és una solució, llavors $\frac{d}{dt}[ay(t) + b(x(t))^2] = 0$, és a dir que $C(x, y) = ay + bx^2$ és una quantitat conservada (o integral primera).]
- (d) Usant la informació de l'apartat (c), dibuixeu el retrat de fase del sistema.
- (e) A partir del retrat de fase, discuteix l'estabilitat de tots els punts d'equilibri.

46 *Ex. Final 13-14 Q1 [teo]*

El moviment 1D d'un punt sotmès a la força $F(x)$ ve descrit per l'EDO $x'' = -x(x - c)(x + c)$, on $c \in \mathbb{R}$ és una constant. Introduint la velocitat $y = x'$, convertim l'EDO en un sistema 2D no lineal,

$$x' = y, \quad y' = -x(x - c)(x + c).$$

Dels quatre retrats de fase indicats a la figura (on els punts negres marquen els punts d'equilibri), només un pot correspondre a aquest sistema. Quin és? [Ind.: Raoneu la resposta exclouint els retrats de fase impossibles o no escaients. Sense fer molts càlculs, compareu la direcció i el comportament de les trajectòries mostrades amb el valor de la velocitat (x', y') del sistema 2D.]

47 *Ex. Final 12-13 Q2 [p1]*

Considerem la matriu $A = \begin{pmatrix} \alpha & -1 & 0 \\ 1 & \alpha & 0 \\ 0 & 0 & -2 \end{pmatrix}$, essent $\alpha \in \mathbb{R}$, que té valors propis $\lambda = -2$ i $\lambda = \alpha \pm i$ (no cal que proveu aquesta dada).

- Calculeu la solució general real del sistema $X' = AX$.
- Per a quins valors del paràmetre $\alpha \in \mathbb{R}$ és atractiu el sistema $X' = AX$? I repulsiu? I estable, però no atractiu? I inestable, però no repulsiu?
- Calculeu totes les rectes invariants i tots els plans invariants del sistema $X' = AX$. Dibuixeu el croquis aproximat del sistema $X' = AX$ per a $\alpha = -1$, $\alpha = 0$ i $\alpha = 1$. Expliqueu en cadascun d'aquests tres casos com es comporten les trajectòries que no estan contingudes en cap pla o recta invariant.

48 *Ex. Final 12-13 Q2 [p2]*

Considerem el sistema no lineal 2D $x' = y$, $y' = -x - y + x^3$.

- Trobeu els seus tres punts d'equilibri, classifiqueu el sistema linealitzat en cadascun d'ells i estudeu-ne, si és possible, l'estabilitat pel mètode de linealització.
- Segui $(x(t), y(t))$ la solució del PVI associat a les condicions inicials $x(0) = x_0$, $y(0) = y_0$. Per a quines condicions inicials (x_0, y_0) és creixent $x(t)$ a l'instant $t = 0$? I decreixent? Per a quines condicions inicials (x_0, y_0) té $x(t)$ un màxim local estricte a l'instant $t = 0$? I un mínim local estricte?
- Calculeu la derivada temporal de la funció $V(x, y) = \frac{x^2}{2} - \frac{x^4}{4} + \frac{y^2}{2}$. Què podem deduir sobre l'estabilitat de l'origen pel mètode de Lyapunov? [Justifiqueu la resposta.]

49 *Ex. Final 12-13 Q2 [teo]*

Quina relació hi ha entre el camp de vectors d'un sistema autònom $X' = \vec{F}(X)$ i les seves solucions? Quina és la diferència entre les trajectòries i les òrbites d'un sistema autònom?

50 *Ex. Final 12-13 Q2 [teo]*

Descriviu les dues posicions d'equilibri del pèndol sense fricció i l'estabilitat de cadascuna d'elles. Descriviu els tres tipus de moviments del pèndol sense fricció. Què canvia quan tenim en compte la fricció?

51 *Ex. Final 12-13 Q1 [p1]*

Considerem el sistema lineal $X' = AX$, on $A = \begin{pmatrix} 2\mu - 4 & -1 \\ 4 - \mu & 0 \end{pmatrix}$, amb $\mu \in \mathbb{R}$.

- (a) Dibuixeu el diagrama de bifurcacions corresponent a l'estabilitat (sistema estable, inestable, atractor o repulsor) i a la classificació (node, focus, centre, sella, o sistema degenerat) del sistema. [Justifiqueu les respostes.]
- (b) Quan el sistema sigui un focus, especifiqueu el sentit de gir. Quan el sistema sigui un node, especifiqueu si és propi o improp. Quan el sistema sigui un centre, especifiqueu el sentit de gir i el període de les seves solucions. [Justifiqueu les respostes.]
- (c) Calculeu la solució general i dibuixeu un croquis precís del sistema quan $\mu = 4$.

52 *Ex. Final 12-13 Q1 [p2]*

Considerem el sistema no lineal 2D $x' = y(y - 1)$, $y' = x(x - 1)$.

- (a) Sigui $V(x, y) = a(x^3 - y^3) + b(y^2 - x^2)$. Per a quins valors dels paràmetres $a, b \in \mathbb{R}$ és idènticament nul·la la derivada temporal de $V(x, y)$?
- (b) Trobeu els quatre punts d'equilibri del sistema i estudieu l'estabilitat de cadascun. Decidiu quin mètode feu servir en cada cas.
- (c) Dos dels punts d'equilibri són centres no lineals i els altres dos són selles no lineals. Determineu el sentit de gir i el període límit de les petites oscil·lacions entorn de cada centre. Determineu les direccions estables i inestables (vectors propis) de cada sella.

53 *Ex. Final 12-13 Q1 [teo]*

- (a) Sigui $\vec{v}$ un vector propi de valor propi λ d'una matriu quadrada A . Proveu que la funció $X(t) = e^{\lambda t} \vec{v}$ és una solució del sistema $X' = AX$.
- (b) Sigui λ un valor propi d'una matriu quadrada A . Siguin $\vec{u}$ i $\vec{v}$ vectors tals que $A\vec{u} = \lambda\vec{u} + \vec{v}$, $A\vec{v} = \lambda\vec{v}$. Proveu que la funció $Y(t) = e^{\lambda t}(\vec{u} + t\vec{v})$ és una altra solució del sistema $X' = AX$.

54 *Ex. Final 12-13 Q1 [teo]*

Digueu si és possible determinar l'estabilitat d'un punt d'equilibri d'un sistema no lineal 2D pel mètode de linealització, en cadascun dels casos següents:

- quan el sistema linealitzat és una sella;
- quan el sistema linealitzat és un node;
- quan el sistema linealitzat és un centre;
- quan el sistema linealitzat és un focus;
- quan el sistema linealitzat és degenerat.

[Justifiqueu les respostes.]

55 *Ex. Final 11-12 Q2 [p1]*

Considerem el sistema lineal 2D homogeni a coeficients constants $X' = AX$ amb $A = \begin{pmatrix} -2r & r \\ r & -r \end{pmatrix}$.

- (a) Classifiqueu el sistema $X' = AX$ en funció del paràmetre $r \in \mathbb{R}$.
- (b) A partir d'ara només estudiem el cas $r = 1$.
- Dibuixeu un croquis complet del sistema $X' = AX$.
  - Dibuixeu el camp de velocitats (també anomenat camp de vectors) sobre els dos eixos de coordenades. Són invariants els eixos de coordenades?
  - Sigui $X(t)$ una solució del sistema $X' = AX$ amb condició inicial $X(0)$ sobre el primer quadrant $Q_1 = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : x \geq 0, y \geq 0\}$. Podem afirmar que $X(t) \in Q_1$ per a tot $t \geq 0$? Realitzeu un estudi similar per a cadascun dels altres tres quadrants. [Justifiqueu les respostes.]
  - Sigui $X(t)$ una solució del sistema $X' = AX$ amb condició inicial $X(0)$ pertanyent a la regió triangular $T_l = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : x \geq 0, y \geq 0, x + y \leq l\}$, essent $l > 0$. Podem afirmar que $X(t) \in T_l$ per a tot $t \geq 0$? [Justifiqueu la resposta.]
  - Calculeu la derivada temporal $W(x, y)$ de la funció $V(x, y) = x + y$ sobre les solucions del sistema $X' = AX$.

56 *Ex. Final 11-12 Q2 [p2]*

Siguin $x(t)$ i $y(t)$ les densitats de població de dues espècies X i Y aïllades que competeixen per un recurs limitat. Modelitzem l'evolució de les poblacions mitjançant el sistema de Lotka–Volterra competitiu,

$$x' = kx(1 - x/m - \alpha y), \quad y' = ly(1 - \beta x - y/n),$$

on tots els paràmetres que apareixen són positius. En aquest problema suposarem $k = m = \alpha = 1$, $l = \beta = 1/2$ i $n = 2$.

- (a) Trobeu els tres punts d'equilibri, classifiqueu el sistema linealitzat en cadascun d'ells i estudieu-ne, si és possible, l'estabilitat de cadascun pel mètode de linealització.
- (b) Quina és la dinàmica de la població X quan no hi ha població Y ? Dibuixeu el croquis d'aquesta dinàmica sobre l'eix $\{y = 0\}$. Ídem quan no hi ha població X , dibuixant el croquis sobre l'eix $\{x = 0\}$.
- (c) La component x' s'anul·la sobre l'eix vertical i sobre una recta r , mentre que y' s'anul·la sobre l'eix horitzontal i sobre una recta s . Trobeu i dibuixeu les rectes r i s . Aquestes rectes divideixen el primer quadrant en tres regions. Quin signe tenen les quantitats x' i y' a cadascuna d'aquestes tres regions?
- (d) Dibuixeu el croquis del sistema de Lotka–Volterra al primer quadrant, donant tanta informació com us sigui possible. Interpreteu biològicament el resultat.

57 *Ex. Final 11-12 Q2 [teo]*

Sigui A una matriu $n \times n$ diagonalitzable. Suposem que $\{\vec{v}_1, \dots, \vec{v}_n\}$ és una base de vectors propis de valors propis $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ de la matriu A . Escriviu la solució general $X_h(t)$ del sistema lineal homogeni a coeficients constants $X' = AX$ i doneu una breu explicació de perquè té aquesta forma.

58 *Ex. Final 11-12 Q2 [teo]*

Sigui $X_0 \in \mathbb{R}^n$ un punt d'equilibri d'un sistema no lineal $X' = \vec{F}(X)$. Quina és la matriu A del sistema linealitzat al punt X_0 ? Enuncieu el teorema que descriu com determinar l'estabilitat del punt X_0 pel mètode de linealització.

59 *Ex. Final 11-12 Q1 [p1]*

Considerem el sistema lineal 3D $X' = AX$ i el sistema lineal 2D $X' = BX$ donats per les matrius

$$A = \begin{pmatrix} -1 & 2 & 0 \\ -2\alpha & \alpha & 0 \\ 0 & 0 & 3 \end{pmatrix}, \quad B = \begin{pmatrix} -1 & 2 \\ -2\alpha & \alpha \end{pmatrix}, \quad \alpha \in \mathbb{R}.$$

- (a) Estudieu l'estabilitat del sistema 2D en funció de α . Ídem per al sistema 3D.
  - (b) Existeix $\alpha \in \mathbb{R}$ tal que totes les solucions del sistema 2D són periòdiques? En cas afirmatiu, quin període tenen? Ídem per al sistema 3D.
  - (c) Per a quin valor $\alpha \in \mathbb{R}$ el sistema 2D conserva àrea? Per a quin valor $\alpha \in \mathbb{R}$ el sistema 3D conserva volum?
  - (d) Dibuixeu el croquis d'ambdós sistemes (2D i 3D) quan $\alpha = 1$.
  - (e) Descriviu la relació entre els croquis d'ambdós sistemes per a un valor de α arbitrari.
- [Justifiqueu les respostes.]

60 *Ex. Final 11-12 Q1 [p2]*

El moviment d'una partícula de massa 1 que es desplaça sense fricció al llarg d'una recta per l'acció de la força $F(x) = x - x^2$ satisfà l'EDO de segon ordre següent,

$$x'' = F(x), \quad x \in \mathbb{R}.$$

- (a) Introduint la velocitat $v = x'$, escriviu aquesta EDO de segon ordre com un sistema lineal 2D de primer ordre. Calculeu la derivada temporal de l'energia

$$E(x, v) = \frac{v^2}{2} + U(x)$$

on $U(x) = -\int_1^x F(s) ds = \frac{x^3}{3} - \frac{x^2}{2} + \frac{1}{6}$ és el potencial. (La posició $x = 1$ és l'origen del potencial: $U(1) = 0$.)

- (b) Calculeu les dues posicions d'equilibri de la partícula i l'energia de cadascuna. Estudieu l'estabilitat de cada posició d'equilibri, decidint quin mètode useu per a cadascuna.
- (c) Dibuixeu la gràfica del potencial $U(x)$, les corbes de nivell de l'energia $E(x, v)$ i un croquis aproximat del sistema.
- (d) Per a quins valors de l'energia existeixen solucions fitades?

61 *Ex. Final 11-12 Q1 [teo]*

Sigui X_0 un punt d'equilibri del sistema no lineal autònom de primer ordre $X' = \vec{F}(X)$, $X \in U \subset \mathbb{R}^n$.

- (a) Què vol dir que X_0 sigui un punt d'equilibri del sistema?
- (b) Definiu els possibles tipus d'estabilitat per a un punt d'equilibri X_0 , explicant el significat de cada tipus.
- (c) Què és el sistema linealitzat del sistema anterior en X_0 ? Expliqueu clarament en què consisteix el mètode de linealització.